

živojin
turinski

65

SALON UOPŠTE UZEV NIJE IZGUBIO FIZIONOMIJU GLOMAZNE, POMALO BLEDE, KVALITETNO NEUJEDNACENE GODIŠNJE IZLOZBE.

OKTOBARSKI SALON

Ovogodišnji Oktobarski Salon sličan je svim dosadašnjim salonima, kao da se ništa ni za pedeset godina nije pomerialo napred ni nazad. Niz značajnih imena nije izložilo svoje slike ili skulpture. Ovog puta su tu možda druga imena, ali Salon uopšte uzev nije izgubio fizionomiju glomazne, pomalo blede, kvalitetno neujednačene godišnje izložbe na kojoj se dodeluju i tri manje novčane nagrade.

Sve dosad rečeno nesumnjivo nagoni na razmišljanje za još šire osnove ne samo o ovogodišnjoj oktobarskoj izložbi nego i o Salonu kao instituciji koja postoji već šest godina.

Ako smo konstatovali da je Salon blede i kvalitetno neujednačena izložba, što je nedvostruko oštrije i obaveštavajuća reč, potražimo prave činjenice destrukcije čijim se posredstvom omogućilo da stane uz rame loše kritičarstva i da nedužni ljubitelji umetnosti pobrka račune svoje poluobaveštenosti.

Pre svega, Salon na vrhu svoje organizacione šeme nema dobro obavestenu, autoritativnu radnu ekipu, možda grupu kritičara zaljubljenih u svoj posao, koji bi formiranje svake nove izložbe shvatili kao izuzetan podvig, kao kreativni proces. Ako pogledamo organizacione šeme velikih i uspešnih izložbi u inostranstvu, primetićemo da su takve ekipe kritičara veoma karakteristična pojava. U radu oko organizovanja Oktobarskog salona, suprotno takvom iskustvu, likovni kritičari su sasvim nepoželjni. Upravo je porazna činjenica da je za poslednje dve godine žiri za prijem radova u svom sastavu imao svega jednog aktivnog likovnog kritičara nasuprot sedmoricu slikara koji su ujedno bili i izlagači. Da bi paradoks bio veći, spomenimo da su žiriranjem učestvovali i po jedan novinar, kompozitor i politički funkcioner. Pitanje kompetentnosti novinara, kompozitora i političkog radnika, i pored njihove verovatne dobronamernosti, ne bi trebalo ni postavljati, kao što je sasvim izlišno i pitanje o mogućoj neutralnosti slikara izlagača — članova žirija pri odbiru radova. Višem političkom funkcioneru, isto kao i poznatom kompozitoru ili funkcioneru novinara, mesto je možda u počasnom odboru Salona; besmisleno je njihovo prisustvo u radnom telu koje treba da donosi delikatne odluke i da pokaže visoku stručnost i obaveštenost o problemima savremene umetnosti. Sem ako je zbrka poželjna.

Jasno je da su ova sastavljena žiriji, odluke koje oni do-

nose, kvalitet i karakter salona koje oni oformljuju, verovatno razlog što na Salonu ne možemo videti Lubardu, Protića, Milunovića, Gvozdenovića, Čelića, Konjovića, da više ne nabrajamo jer je veoma jasno da na Salonu izlaže isto toliko loših slikara koliko ih dobrih ne učestvuju na izložbi.

Budimo sasvim sigurni, ovako sastavljeni očigledno nekompetentni žiriji uzrokuju još neprijatniju nezgodu: veoma često se dešava da kvalitetna dela, naročito mladih umetnika, budu odbijena — Todorović, Reljić, Nešić, Đukić, Ivanjicki, Sejka i drugi doživljavajući su tu sudbinu.

I, na kraju, da zaključimo — u interesu jedne manifestacije koja bi mogla biti i značajna i nesoporno kvalitetna, pregruپیشو snage — neka odsad slikari slikaju a kritičari neka donose sudove.

2

Recimo odmah, prihvatajući se obaveze oštrih reči prvog dela ovog teksta, — ovogodišnji Salon je izložba sastavljena od osrednjih dela nekolicine poznatih umetnika i mnoštva nezanimljivih radova osrednjih slikara i skulptora. Za trenutak tek iz ove tavnne mase zaiskri poneki iskreni zvuk; i tu i tamo poneka dobra slika.

Prvo izlaganje dvadesetšestogodišnjeg Karašla Smaila omogućilo nam je susret sa slikom koja se zove *Crvena soba*. U crvenoj sobi jedna crvena žena lebdí sasvim nečujno ka crvenom stolu, ka crvenoj stolici, na zidu je slika, na stolu je trag neke nepoznate biljke, a ženi uz skut proviruje glava neke pitome životinje. Zvučna i divlja u boji *Crvena soba* je ritualno objavljenje nekakvih tajnih razgovora koje samo deca i posvećeni poznaju.

Pedi Milosavljeviću se još jednom desila *Letnja igra* sa smislom mora i razlazima belog grada i belog zvonika i belog u plavom. Konstrukcija slike samo *Pedi* svojstvena — sa donjeg ruba platna, sa dna mora, magnovo hitrim potezom zabeležen, rodio se grad i naseljen i vekovima pust, kao što i jeste svaka sen nenastanjena.

Millivoj Nikolajević zaljubljen obnavlja svoju davnašnju temu granja u vodi. Ovog puta sablasni kovit poplavnog strujanja naneo je u prazni prostor slike tanano prostudirano apstraktnu arabesku koja je i matjeovski somnambulno, orijentaliski zapis i realna priča o vodom sapletenim granicama.

Zoran Pavlović suptilnim gra-

LIKOVNI PRILOZI U OVOM BROJU SLIKARA MAJSTORSKE RADIONICE KRSTE HEGEDUŠIĆA:

STR. 1, 12. MIROSLAV ŠUTEJ

STR. 2. NIKOLA KOYDL

STR. 6. RADISLAV TRKULJA

STR. 8. ERVIN HOTKO

STR. 9. ZORISLAV PLESE

STR. 10. ZDRAVKO TIŠLJAR

STR. 10. ZLATKO ŠIMUNOVIC

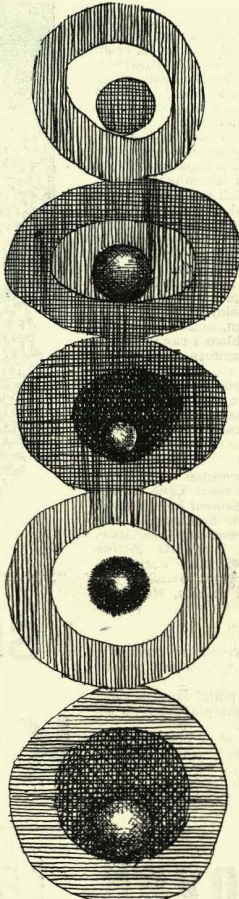
STR. 11. NIVES
KAVURIC-KURTOVIC

STR. 16. ZDRAVKO
RAJKOVIC

VINJETE:

STR. 9. GLIGOR ČEMERSKI

STR. 3, 5, 11, 13, 15. BRANKO
MILJUS

MILJUS BRANKO 65

fiznom, osetljivim odnošenjem belos i crnog ponovo doživljava svoja nekadašnja platna grubih struktura i robusnog crteža. Sa bele osnove, jedva naznačenog pokreta, crna masa u mreži crnih znakova preti crnoj masi u mreži crnih znakova. Asocijacija dosad samo diskretno nagoveštavana može se u novim Pavlovićevim slikama nešto jasnije naslutiti.

Rovinjska obala Mife Popovića previre magmom bogatih struktura kao da još uvek nije rovinska, kao da je luka onog toplog mora iz koga tek treba da nastane život i bilja i kamenja i prvih imena stvari.

Mladen Srbinović inspirisano pronalazi najbolje plastično rešenje za niz međusobno nevezanih elemenata koji lebdé u praznom prostoru. Snažnim centrifugalnim gestom osvareno je kompaktno kompoziciono sadržajne unutarnjim ritmom povezanih činilaca slike.

Zoran Petrović u slici *Crveni mašinski ritam* u industrijskom obliku humorno pronalazi tragove organske forme.

Grafika izložena ove godine na Salonu izrazito pokazuje da tehnički virtuozi i ne mogu nadoknaditi sadržajnu prazninu. Umešnost je u retkom grafičkom listu prerasla u umetnost. Spomenimo Vukicu Mijatović, Boška Karanovića i Marka Krmanovića koji se izdvajaju iz mase osrednjih radova.

Mladi skulptor Tomislav Kauzlaric svojim totemskim *Topografskim* znakom nesumnjivo je nagovestio snažnu ličnost velikih mogućnosti. Heterogenih radova na ovoj izložbi, on samo dokazuje širok dijapazon svojih mogućnosti i mladalačku ponesenost koja još uvek odabira iz mnoštva darova koje nudi prebogata imaginacija.

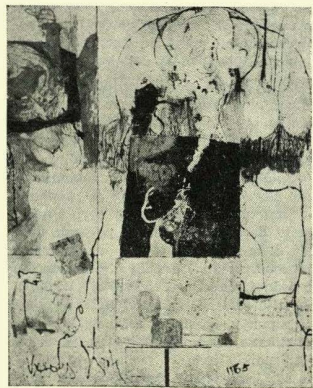
Olga Jančić, Jovan Kratochvil i Oto Logo izlazu dela dokazanih kvaliteta koja samo još jednom doprinose potvrđi njihovih izuzetnih vrednosti ne menjajući pri tom ništa bitno u oceni njihovih ranijih pojedinačnih opusa.

Salon je ove godine obogaćen grupom mladih skulptora — Lidija Mišić, Slavoljub Radojčić, Marina Tadić, Venija Vučinić, Anton Kraljić izlazu dela koja nesumnjivo dokazuju zrelost izuzetno darovitih umetnika.

Možda se moglo spomenuti još poneko ime, možda se o ponekom spomenutom moglo reći i više i više i bolje, ali tada ona karakteristična atmosfera praznine i pustoši ne bi bila prisutna u svom tekstu toliko koliko je to stvarno u Paviljonu u Masarikovoj ulici.

(NASTAVAK SA 10. STRANE)

je većina likova Stravinskog tak privid ljudskih bića? Lutak Petruška, poluautomat ski mladoženja i nevesta u *Saadbi*, životinje koje govore u *Renaru*, vojnik iz bajke u *Priči o vojniku*, tradicionalne uloge *Pulčinele*, klasični prototipovi *Edipa*, kartonske figure u *Jeux de Cartes*, čak i polukonvencionalni Tom Reikvel. Nijedan nije zamišljen da bude potpuno reljefan karakter kakav bi *grand opera* pokušala da naslika — i verovatno preterala neuspeh. Zanimljivo su svi oni samo bespomoćne žrtve svojih sudbina? Igračke u vasioni? Nagoveštaji mogućeg odgovora nalazim u jednoj rečenici davne Ramizove knjige *Sećanje na Igora Stravinskog*: „Čovek mora biti materijalista (kao što si ti bio) — da bi zatim postao spiritualista, ako za to ima želja i sposobnosti (a ja verujem da ti imaš), ali nikada i nipošto ne treba da bude idealista.“ Muzyka Stravinskog, iako vezana za knjižovne tekstove, pozorišne kulise i baletsku libreta, sa svih strana je okružena idejama iz svakojakih izvora. Ali Ramiz ne greši ukazujući da se sama mu-

zika kreće pravim putem od zvuka prema duhu. Svaka kompozicija Stravinskog iznova potvrđuje ono što je on, za sebe, označio kao svoju preokupaciju, „auditivnim oblikom“, „težinom“ intervala, kao da je to predmet, „kontrapunktom dveju nota“. Iako nepokolebljivo usredsređen na ove materijale, on još može demonstrirati da se muzika otkriva kao vrsta sjedinjenja čoveka sa svojim sabratom čovekom — Vrhovnim bicem. Nije to kontradikcija nego neizmeran skok omogućen poniznošću istinskog umetništva. Usredsređen samo na fizičke i vremenske elemente kompozicije, on uobličava jednu umetnost koja ostvaruje čim sveopšti sjedinjenje. Na to sam mislio pokazujući kretanje ka smirenju u velikom delu muzike Stravinskog, na to odvijanje vremena i afirmaciju značenja koje se ne oslanja na ideje ili izraz. I, ukoarak sa tim kretanjem, njegovi namerno dvodimenzionalni junaci nikada ne stiču ljudske osobine već se menjaju iz lutaka pravo u mitove. Njihova sloboda i sloboda njegove muzike počivaju u čudu preobrazaja.

Preveo sa engleskog Stevan LJATKOVIC

